

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Qvibus Totvm Hominis Christiani Officivm Explicatvr; Quídque is fugere,
quid agere debeat, quàm exactiſimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindellicorum ; Dilingæ, 1695

Discursus XIII. De Necessitate Doloris à confitente eliciendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45993](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45993)

(o)

DISCURSUS XIII.

De Necessitate Doloris à confitente elicendi.

Nec omnes, quas in hac lacrymarum valle addiscere possamus, quarumlibet rerum scientias, non est majoris momenti illa, quam scire dolere. Ad hoc affirmandum sufficit dixisse, Deum, qui nunquam nos impulit ad investigandos mirabiles orbium caelestium motus, ad penetranda regionis aëreæ phaenomena, aequarum incrementa & decrementa, virtutes multorum, aut alia quaecunque naturalis Philosophia curans, velle tamen, ut ne rudes simus in dolendi ac plangendi scientia, imò non nobis imperare, dum Jeremia lingua pronuntiat: *Docete plantum.* Et quia, quod docere de lacrymis homines poterant, modicum semper, & curatum futurum erat, venire ipse voluit, ut Magister noster ac Doctor effectus doceret plorando, quomodo quidem plorandum esset, cum ad eam diem tam nullo fructu plorasset. *Flevit, Augustino teste, ut omnia heredo crederet.* Negari non potest, ploratum esse flentibus Mundum: at prout altera verè affirmatur, neminem flere, cum semè sinistra spargantur lacrymarum, cum ea tantum deplorantur, quae nec lacrymula digna sunt. *Doctus plangit;* pergit idcirco monere idem S. Doctor: *dolete illud malum,*

cui lacryma vestra mederi possunt: & hoc malum est peccatum, cui soli deplorando, si S. Joanni Chrystostomo credimus, concessa est plorandi facultas, cum nihil aliud utiliter deploratur. Hanc igitur lacrymarum scientiam hodie à me docendi estis quam exanctissimè. Et quamvis de lacrymis futurus sit sermo, non idcirco obiecto vos decet esse animo: *perit enim nihilominus argumentum dissertationis longè suavissimum: quia, si S. Augustino experto credimus, multò suaviores sunt lacryma Penitentium, quam risus & gaudia theatrorum.* Tria proinde videmus: primum, quid movere & impellere ad istum dolorem debeat, ut vim suam exerat: secundum, quam necessarius idem sit ad salutarem Confessionem: tertium, quâ ratione excitare illum in se debeat, qui cum non sentit, aut experitur.

I.

II. Propheta Regius oculos Penitentis nobis describit instar gemini fontis lacrymarum. *Exitus aquarum ps. 118. deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.* Insistemus nos istis vestigiis, & primo loco venas horum fontium quaeramus. Omnis, quem in animo sentimus, dolor ex amore nascitur. *Omnis dolor in amore fundatur. 2 c. & 1. Unde eodem modo de dolore suppl. 9. quo; ar. 2.*

TRI
nus

quo de amore differere possumus. Duplex autem est in homine boni alicujus amor: Unus est tener, ille scilicet, quo bonum suavius & sensibilius complectimur: alter appreciatus, quo in bonum majori aestimatione ferimur. Par est ratio doloris. Duplex est & ipse. Sentit dolorem & tenerum, & appreciativum nostram unusquisque. Prior appetitum, voluntatem alter respicit. Certum porro est, quod quamquam tener in Deum amor laudem meretur maximam, mandato tamen ad illum nullo acerbè strictèque obligemur, ne illo quidem, quod de Deo amando latum est, quando Deus imperavit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Imperatus est nobis solus appreciatus, ille scilicet, quo in Deum ut summum bonum ita ferimur, ut absque ulla comparatione praefertamus ipsam cuilibet alteri bono, quod quoquo modo cum illo in certamen veniat. Ita se habet & dolore de hoc eodem summo bono, Deo

S. Thom. offenso. Dolor tener, & in ipsos sensus *suppl. q.* tus derivatus, est in Confessione sit *1. ar. 2.* perquam utilis, non ita tamen est necessarius, ut eo absente nulla & invalida sit Confessio. Dolor, quo sine

Confessione clumbis ac nulla est, est voluntatis, quo haec detestetur peccatum ut malum malorum omnium maximum, ab eoque abhorreat, ac refugiat magis, quam à malo alio quocunque, quod odio dignum esse videatur. *Qui*

Psal. 96. *diligis Dominum, odite malum.* Hoc nempe indicio, vult dicere Sacerdos *11.* Justus, qui verè Justus sunt, discernuntur: quod oderint peccatum: non ait, qui

tristatur, & sensibili dolore affligitur: si enim istud requireretur, deest in Caelo huic mandato obedire non possent: odisse ergo jubet, quod ad omnes se extendit. Quoties hodie hodie doloris nomine utat, non de tenero, & qui in inferiori anima quae sedem habet, loqui intendit, sed de dolore & alienatione voluntatis in seculam, solidam, cui suus in superiore maxima parte locus est: & quando immatrem, plangentem, luctuque emm amati mentionem faciam, non illam intelligimus, qui Penitentiam quaerit, genasque irriget, cujus carereque summa est aestimatio, sed eum, cuius fons animum, & cordis intima occupat, ibique nonnunquam se detestatur, quin tamen per oculorum rantes ad exteriora prominet.

III. Haec vocum notione suppletur, quam vobis erudendis praestitimus. Peccator, dum praeteritorum eum penitet, triplici ad id motivo impelli potest, quae singula explicabo. Primum motivum merè naturale est. Scilicet nonnemo lulu magnam pecuniam summam perdit, & iratus foret semper infelici, qua ludendo utitur, deploraturam, detestatur ludum solis luctu exaceratur: hic dolor naturalis dicitur. Alia, nescio quae, ad fœda sollicitudinis nimis promptè obsecuta, quod speraret se ut vitem omni altero fulentem destitutam, invenisse nititur, quae deinceps res & spes ejus nitantur, aliud subinde ex suo delicto commodum non experitur, quam ignominiam publicam, ex alvo ante tempus intumescente natam, quae plus quam man-

P. SEGNE
Homo Christianus

festè occultum peccatum prodit. Mi-
seriam proinde se & pessimè delusam
appellat, execratur momentum, quo
perisso amanti fidem stulta præstitit,
horam, quâ primùm admisit, quâque
in illis sollicitationibus aures præ-
stitit. Sed cui bona ista? Lachrymæ
ejusmodi frigidarum ex genere sunt,
quas morbus gignit, illismet natae in
oculis, ex quibus depluunt. Quare
cui hæc ratione noxas suas doleret,
doleret instar Saulis, qui falsus est, per-
peram se egisse, imperia Samuelis vio-
lando, sed non aliâ de causâ, quàm
eod publicum dedecus, quod inimi-
cus metuebat, si Regno paulò antè
traditò denuò exueretur. Hinc cum
vix distulisset: *Peccavi*, mox ad iratum
Samuelem conversus, *sed nunc*, inquit,
honorame coram Israël. Doleret
cum Caino, Amano, Antiocho, Juda
ipso, quos omnes rationes humane
ad dolendum induxere. Et quod
tandem illis lachrymis sit pretium, quæ
verè ex debilitate natae sunt, naturæ
linguentis vi extorta? Enim verò vi-
cium illa nihil habent ad impetran-
dum à Deo criminum veniam, nec
digne sunt, ut evadant materia Sacra-
menti, quorum in numero est Pœni-
tentia. Tanti scilicet has ego lacry-
mas facio, quanti eas, quæ putata ex
arbitrio promanant: nam & ipsa tot
vulnera deplorat, quibus amissâ spe-
dabili ramorum pompâ, ad eam re-
ducta est nuditas. Hoc tamen u-
num dolor ejusmodi humanus com-
modi habet, quòd quisquis eò agitur,
aptior evadat ad verum utilémque ex
motivis supernaturalibus dolorem

concupiendum, quàm sit ille, qui pe-
nitens non dolet, eorum præfata au-
daciùm exemplo, qui *exultant in rebus* 14.
pessimis; aut more illorum, qui vul-
nerati risum cum morte confoci-
ant. *part. an. c. 10.*

IV. Alterum motivorum genus,
quo ad dolendum de peccatis impelli
potest, quem eorum admissorum pœ-
nitet, limites quidem naturæ excedit,
non est tamen perfectum & suis abso-
lutum numeris; Talia autem sunt in-
primis supplicia, quæ timemus, quæ-
que Deus sceleratis comminatus est;
deinde bona, quæ speramus, quæque
Deus sua servantibus mandata pro-
misit; tandem ipsa peccati scditas
ac deformitas, quam fides nos docet.
Hoc doloris genus Attritio dicitur,
aut dolor imperfectus, qui absolutio-
ni Sacerdotis in Sacramento Pœni-
tentia junctus tantæ virtutis est, ut
peccatum deleat, & Gratiã deperdi-
tam nobis restituat. Atque hinc ex-
citat isto dolore lachrymæ frigide non
sunt, ut illa primi generis. Tepide
potius dicendæ sunt: neque enim so-
la hic relicta suis viribus operatur na-
tura, sed adjutricem habet Gratiã,
cujus dolor iste donum est, haud se-
cus ac ipse timor, qui dolorem impe-
rat, Gratiã munus est. Verùm hæc in
re sedulo vitandus est scopulus aliquis
sub undis latitans, in quem non raro
homines valde scelerati navim im-
pingunt: est autem iste, quòd inter se
plurimum differant, timere Infero-
rum pœnas, & ex hoc pœnarum timo-
re detestati peccatum. *Times ardere, Epist. ad
non times peccare. Paucis multa com-44. ad
ple-Anast.*

plexus dixit Augustinus; qui etiam mox adiunxit. *Gaudeo fidei tua, sed timco malitia tua.* Verè enim malus est, qui edsi penas æternas timeat; non timet tamen violare legem, cum violationi huic æternæ illa decreta sint pœnæ. Si filius aliquis, qui bona paterna abligariat, eaque causâ accerbè & increpetur à patre, & verò etiam puniatur. Pergit hic ludere ludum suum, & aleas strenuè tractat, cum ecce adventantem procul observat patrem, cujus metu, antequam ludendibus superveniat, abrupit ludum, & pravorum illorum sedalium ex confortio se prosipit. Quis dixerit, Juvenem istum à lusu abhorre? non lulum, sed irati patris exprobrationes ac vituperia fugit ac horret, quæ in flagranti deprehensum certissimè manent. Nec aliter se res cum pleribus peccatoribus habet, etsi id ipsi haudquaquam advertant. *Maliis am autem non odit,* ait de non paucis ex eorum numero Propheta. Postulat omnino etiam imperfectus hic dolor, ut tibi verè ac protus displiceat peccasse, quamvis, cum allueveris magis horrere mala ac damna tua, quàm contemptum atque offensam Numinis, facilis te ad penitentiam impellat sinas timore malorum, quæ te movent, quàm amore Dei, quem affectu injuria. Cervæ timore quidem pariunt, sed non quolibet: non pariunt, nisi adactæ timore, quem Cælum mirabundum tonitruorum suorum fragore incussit. Idem accidit animæ illo terrore attritæ, quem divinus excitat in animo timor, non aliis,

quàm revelatis à Fide ministris. Et sic te tuâ *Domine parturitionis spiritum* Prophete verba sunt, quæ clarissimè pinagrosa sic reddidit: *Propter motum tuum Domine, parturivit spiritum salutis tua.* Spiritus nullus timoris partus est, sed illius timoris, qui ex alto venit, & idcirco verus partus est salutis: *parturivit spiritum salutis.*

V. Tertium denique doloris in penitentis motivum est Amor Dei summi Boni, propter quod maximum, quis detestatur peccatum ut malorum maximum. Hæ tandem horum proferuntur calide, neque enim illa naturæ debilitas elicit, sed sine voluntatis in bonum propensio, tanque, si ita dicere fas est, ipse voluntatis cordis cruor. Tales certe S. Augustino sunt visæ; cum scripsit: *Sanguis lacrymarum, tanquam unguentum sanguinis cordis.* Hanc mobilissimam perperam actorum penitentiam, Contritionem, seu dolorem peccatum, appellamus; & quæ sic dolet anima, & purè dolet, & summe dolet. Purè dolet, quia commodorum rationem habet planè nullam, neque damni, quod in illam excelsa redundat; sed ea solum, quæ ad Deum spectant, attendit, injuriam sibi, dum peccabat, illatam supremæ Domini sui Bonitati: dolet proinde, sicut doleret filia ad omnem educatam honestatem, quæ si præcipiti ira impetu iustum inlaxisset Marti, in se reversa, non jam rationem haberet doloris, quem manus sentit ad verberandum adhibita, sed solam deplorat

Pf 35.4

P SEGNÉ
HOMO CRISTIANUS

inopiam patri ab audaci & male con-
filiâ manu illatam. Heli Sacerdos
cum filiorum mortem intellexisset, ha-
sit immotus, sed cum arca insuper
patriam factam inauduit, sui impos-
sibilis corruit, & vivere desit. Haud
aliter verè Pœnitens omnem aliam ja-
cturam aut facillè tolerat, aut negli-
git: sola divini jactura honoris acer-
bissime mentem exercuciat, affligitque,
sic ut extremi doloris vehementiâ ie-
pugnat. *Rugiebam à gemitu cordis mei.*
Et cuncta intelligit, heri omnino non
posse, ut tollatur penitus malum,
cuius à nullum est, efficiendo, ut
de fuerit quidem, inde plurimum
circuequus dolor exacerbatur. Plora-
bat amicus amici mortem; quem cum
dicitur haterentur; poneret lacrynis &
memori modum, eò maximè, quòd
remedium non admitteret: *Quid
lucet, quem suscitare non potes?* re-
spondit ipso dolore acueute ingenium:
Atqui hæc ipsa plus dolendi lugendi-
que curis est, quòd malo mederi non
licet: *Non lugerem, inquit, si su-
scitare possem.*

VI. Neque purum tantum, sed &
mixtum Contritionis dolorem dixi:
quod non ita accipiendum est, qua-
m ita intantum esse dolorem oporteat,
ut incrementum non sit locus, & ne-
que summo omnium vitium animæ
curatu vehementior elici dolor pos-
sit; sed quòd supremus esse debeat,
in genere suo, sic ut quemadmodum
bonum est planè nullum, quòd non
postponatur Deo, minorisque fiat,
quam ille, ita non sit malum, quòd
pluris fiat, quam malum aliquà ratio-

ne Deum attingens; qualia sunt, non
obedire, contumeliâ afficere ipsam
Deum; nullumque sit malum, quòd
non isti longissimè postponatur. Et
hoc est converti ad Deum toto corde
& totâ animâ. *Cum ductus pœnitenti-
ne cordis tui, reversus fueris ad Do-
minum in toto corde tuo, & in totâ ani-
mâ tuâ.* Quisquis peccat, factò ipso
voluptatulam illam, illud lucellam,
aut honoris evanidam umbram majus
bonum æstimat, quam ipsum Deum:
æquissimum proinde est, ut vera suis-
que numeris absoluta pœnitentia Deum
agnoscat ac proficiatur meliorem quo-
cumque deum alio bono, sitque vi-
ac virtute summi illius, quem dixi-
mus, doloris parata amittere bonum
omne extra Deum, & ferre ac subi-
re omne malum potius, quam ut de-
pono peccet. Atque hæc fortassis causa
fuit, cur Pœpheta Contritionem ma-
ri comparaverit: *Magna est velut ma-
re Contritio tua.* Ut enim mare rivis
omnibus, qui contendere cum ipso
de magnitudine vellent, absque com-
paratione majus ac vastius est, ita do-
lores omnes sibi collatos vincit Con-
tritio, tam rei, quam detestatur, & à
qua refugit, magitudine, peccati in-
quam, cui collatum quòdecumque ma-
lum infinitis partibus minus est, quam
ejus, quam profecit, & à qua ad
fugam illam movetur ac impellitur,
rei præstantiâ, quæ est ipse Deus, præ
alio quolibet bono amatus. O Bea-
tos vos, si dolor tam excellens ac nobi-
lis vel tantillo tempore animos vestros
ac corda occupat! etsi enim tantum
in iis noxarum, sceleratum ac turpitu-
dinum

RI
nus

dinum offenderet, quantis ante cataclisimum omnis Mundus infectus fuit, virtium illi satis esset ad totam istam malorum lernam simul semetique expurgandam. Sapienter proinde lacrymas hujus doloris virtute elicitas cataclytmi undis Gregorius Nazianzenus comparavit: et si has inter & illas hoc intercedit discriminis, quod illae omnes peccatores deleverint, illae vero omnia peccata extinguant! Nec tantum mala suffocant omnia, strage nobis longè exoptatissimâ, verum etiam tanquam undæ, ad miraculum usque fecundæ, bonis longè maximis ac plurimis nos locupletant. Hinc, ut gens Hebræa longè ditior Babylone rediit, quam eò abierat, ita animus salubri hoc dolore contritus plus obtinet post peccatum Gratiae, quam eo nondum admisso habuerat; nam & quidquid perdidit meritorem, recuperat, & novum praeterea Gratiae ac charitatis accipit additamentum,

Hug. à quia dilexit multum. Verbo, Contritio genuina totum aufert, quod *Misc.* naturae damnatio; totum confert, quod *Hom. 1. salus* promittit. Quam immane est ro-
 tit. 106 gi infernalis incendium! Totum tamen restinguit una sinceræ Contritionis lacrymula, quantumvis longo tempore illius supplicio obnoxius vixeris. Quantum bonorum caelestis felicitas in se complectitur! Omnia hæc recuperat Contritio, cum jure ad illa tam infelicitate excideris. Sed nec illud parum auget Contritionis praestantiam, quod ipsa non solum enarrato bonorum cumulo animum beet, sed quod eundem secum afferat; unde verè

de illâ dicit quilibet: *Fecerunt nobis hi omnia bona pariter cum illâ, & non numerabilis bonitas per manum illam.* Si detestaris peccatum metu perurum, aut praemiorum spe, donec licet Judex te à noxiis absolvat, peccatum animo tuo non ejicietur, nec tibi datur venia: at si ad peccati ingem detestationemque sincerus tumore que in Deum amore te impellit, in ira à facie ignis liquefcit, ita momento eodem noxa omnis eluitur, animusque à sordibus expurgatur, etiam antè quam ad arbitri pedes te abiciat ad illud manifestandum; hæc dicit ac leprosis illis accidit; qui, dum ad Sacerdotes irent, mandatis suis prohibebat. Nonnemo omni flagitiorum genere infamis diligentissimum Sacerdotum vitabat hortationes, quibus tempens fugiat Incantationes. Senil tamen magno suo bono ad athenidum accessit. Templum cum ingredederetur, visus est, cærenâ stygia in corpore constrictus, à tripudiantibus circum Inferni satellitibus huc illucque raprari, Urâ instat, tunc ipsum flavarum è latebris abducti. Dum rotem pro concione dicentem audire, eborata animo lux insolita tantum vespellimè hæctenus actæ dolorem detestationemque excitavit, ut in lacrymas solutus, videretur cor ipsum liquefactum per oculos velle effondere. Quis cederet? prima, qua ex oculis decidua catenas madefecit lacryma, rupit omnes ac singulas; unde liber ac triumphanti similis templo egressus est, qui eò se infelicitissimi

feritate devinctus contulerat; tanto
miserorum Dæmonum pudore & igno-
mantiâ, ut & verba dicentis, & lacry-
mâ penitentis execrando, satiari non
posse viderentur. Et sunt hæc quo-
tidiana ac solita Contritionis prodi-
gia; multorum peccata annorum mo-
mento destrueret, & vincula peccan-
tium, quamlibet multa ac firma, non
solvere tantum, sed campere. Ma-
xime tamen, ut est certa Ecclesiæ do-
ctrina, etiam extinctis hæc ratione,
peccatis, obligatio, eadem pro fu-
tura rebusali consistendi; quamquam
negens nihilominus est hujus doloris
utilitas, quia si vel tempus confiten-
di quæpiam desiceret, vel Sacerdos
conscientiæ ad ritè expiandum desli-
tutus, aut quocumque alio nomine,
sæpius potestare præditus non esset,
quodvis deceret, suppleret Contritio-
nis, & sola, omnia penitentis vul-
nere perlanaret.

VII. Ut rectè, quæ doceo, tam
popularitè, tamque præstantia de dolo-
ris perfectio intelligatur, necessarium
omnino est, ut in quo dolor perfe-
ctus ab imperfecto discrepet, in quo
tamen eodem conveniat, probè accu-
rate percipiatur. Discrepant in-
primis in causâ movente & impellen-
te, ut jam pluribus, dictum est;
quæ quæsi dolore attritionis seu non
perfecto culpæ admittarum peni-
tent, dolet ut servus propriorum com-
modorum gratiâ: At qui Contritio-
nis dolet, amore dolet, ut filius. In
causâ autem conveniunt, tria sunt.
Primo quidem, quod uterque natura
E. P. Segneri *Christi. Instr. Tom. III.*

vim excedat, tum quia causam habet,
à qua producitur, supernaturalem,
Sancti nimirum Spiritus motionem &
inspirationem: tum quia movetur ra-
tionem, quæ non natura, sed fidei
lumine cognosci valeat, &, ut oportet,
apprehendi. Secundo commune
etiam utrique est, detestari peccatum
præquam ullum aliud malum; ac ter-
tiò, adjunctum habere vitæ emendan-
dæ propositum. Omnis enim secle-
rum penitentia, ut à Deo tanquam
legitima non repudietur, ita se habe-
re debet, ut stare non possit cum pro-
pensione & adhesionem ad quodcumque
peccatum, quod grave saltem ac le-
thale sit, sed eam excludat necesse
est, tanquam sibi è diametro adver-
santem. Hydrix illa, quarum aqua
Cana in Galilæa in vinum mutata est,
plenæ fuerunt ad librum usque: *Im S. Thom.
plete hydras aquâ, usque ad summum. 3. p. 9.
Haud aliter animus, ut ex attrito con-*
86 ar. 3.
tritus evadat, ad summum sit plenus
oportet, decreto tam firmo, quod
pugnet, & stare nullo modo possit
cum uliâ noxâ leibali. En igitur de-
tectos tam salutarium lacrymarum
fontes, dum accuratè explicuimus cau-
sas, quæ movere ac impellere debent
penitentem ad contractarum stoxa-
rum detestationem. Transsumus
nunc secundo loco ad perpendendam
harum aquarum habendam neces-
sitatem, quas jure optimo cum Isaiâ
vocatimus aquis fideles, cum sint
omnium suavissimæ atque amabilif-
simæ, quæ in animo nostro orti pos-
sint. *Aque ejus fideles sunt.* *Isa. 13.*
Z Il. 16.

VIII. Ad necessitatem igitur quod attinet, hæc tanta est, ut absque peccatorum poenitentia, postquam admisa à nobis sunt, spes salutis super sit plura. *S. Thom.* nè nulla. Lehalis aliqua noxa remitti potest absque Poenitentia, absque *ar. 2.* Eucharistia, aut quovis alio Sacramento re ipsa suscepto. At absque dolore de illo admisso venia obtineri nullatenus potest. *Nisi poenitentiam egeritis omnes similiter peribitis:* Servatoris nostri verba sunt. Imò nè illi quidem, qui jam adulti & rationis compotes facti undè abluuntur, sine poenitentis animi dolore, siquidem ipsi peccaverunt, fructuum Baptismi salutarium compotes fieri possunt; ut *Concil. Trid. sess. 6.* est alia salutis consequenda ratio: *14. c. 1.* Deus Gratia suæ Dominus est; hanc autem reddere, nisi doloris pretio *Tertull.* emptam, non vult. *Hoc pretio non de Pan. bis Deus veniam adjicere instituit.* Insuper ut saluti obtinenda necessarius est de peccatis admisis dolor, ita & ad Poenitentia Sacramentum lege non dispensabili requiritur: in hoc siquidem Sacramento materia, quam dicunt, proxima, hòc dolore, ut parte constituitur, sic ut quemadmodum in Baptismo peccatum sine aqua non abluuntur, cum hæc ejus sit materia, ita nec absque vero dolore in Poenitentia Sacramento venia peccati impetrari possit, cum & ipse hujus Sacramenti materia & pars sit. Et sanè Sapiientissimus hic rerum ordo est; debebat enim Deum, non recipere in gratiam nisi illos, quos eà excidisse

feriò ac sincerè poeniteret: alia perfectò nimium quantum patere honor, si ne ista quidem ostentatio Numini à peccatis competere redhiberetur: idque tantò magis quòd hoc ipsum non dolere, in quo qui Gratia jacturam fecit, novum eundem Gratia contemptus videtur, cuius major utique virtus est ad Deum denuo irritandum, quam ad ipsam ejusdem iram sedandum. *Enimvero ra delicta,* exclamat S. Cyprianus, *dolere liquisse, nec delicta desistere.* Qui confitetur, læsa Majestatis rem, si non ostendat, dolere sibi iram ostendit incipit, magis eà contumacia & peccatum eundem contra se conciat, quam concitaret proditiões; ut *Tavianus* exemplum demonstrat hic enim cum Adriano Imperatoris gratia excidisset, ne ejus suæ sortis sensum ullum præterret, intortici ab Adriano iustus est, tanquam Imperatorii votis contemptor. Manifestum est igitur, nonnullum quòd Deus nolit, seu intra, seu extra Poenitentia Sacramentum, noxas mortalibus nullo prævio dolore condonare; sed quòd ne quidem obest id facere. Quare cum libere explorare, quantæ demum perfectio sint Confessiones vestra, hanc, ne obcipiamini, ad decempedam illas examine: si dolor & detestatio peccatorum summa est, summus quoque & maximus est Confessionum vestrarum fructus: si mediocris dolor, mediocri etiam fructus; si nullus, ut nullus vobis noxæ sit gratia, ita nec Poenitentia Sacramento vos usos affirmari potest. *Contribulisti copia dicitur*

P. SEGNE
Homo Christianus

in aquis; ut Psaltes loquitur. Hoc extra aquas, de quibus nobis sermo, Deus iniquitatum nostrarum Diaboli caput non conterit. Pœnitentiam proin lachrymæ fluminis in-
 ter sunt alveo suo egressi, Egyptia-
 cæ illi Nilo haud abumiles, cujus un-
 deat in spore minorëve copiâ extra al-
 vum effundantur, ita plus minúsve
 Egypci agros fecundant.

IX. Cæterum, quæ hæcenus de ne-
 cessitate lacrymarum & pœnitentiæ
 feci, ex duabus maximè hominum
 classibus dicta volo: primâ ij conti-
 nentur, qui multam commodi suis ex
 delictis capiunt; alterâ, qui multum
 committunt. Hi posteriores obnoxii
 sunt periculo dolendi ex causis merè
 naturalibus, aut metu dedecoris, quod
 ad admittam noxam eos inter homi-
 nes manet; aut dolore jacturæ, quam
 in rebus suis passuri sunt: hæc autem
 vitia, ut, secundum hæcenus asserta,
 non sunt cause ad verum dolorem
 impellentes, ita nec in Sacramento
 producere possunt dolorem, qui sit
 pars ægra ad istud constituendum,
 hoc est, ad pharmacum, quo sanitas
 vitia restituitur. Prioris autem
 generis, qui, inquam, emolumenti
 multum ex ipso scelere percipiunt,
 hic doctrinâ etiam magis egent: talis
 est serua, quæ post diuturnum con-
 cubinatus flagitium in conjugem tan-
 dem ad hero esset adscita; talis qui
 homicidii, alterius suasi & nomine
 parati, mercedem accepisset amplifi-
 catam; & alii sortis ejusdem, quibus
 fortunatum fuisset scelus, de quo pa-
 rano dolor esset concipiendus. Sunt,

qui dicant, Gratianum, Petrum
 Lombardum, & Petrum Comestor. *Tiraq. de*
rem, viros literatum scientiâ sapien-
tiâque inclitos, partus fuisse matris.
adulteræ; quæ cum magnâ sibi glo-
riâ duceret, tales viros peperisse, ex
quibus non in matrem tantum, sed in
Rempublicam universam tantum es-
set profectum emolumenti, ferunt
dicere solitam; non posse se dolere de
delicto, quod tantorum bonorum ac
commodorum fuisset occasio. Ego
fabulam existimo, quam alii ut histo-
riam venditant; cum Gratianus Ho. V. Bel-
truriam, Lombardus Longobardiam, Sar. de
& Comestor Galliam patriam ha-
Script. buerint. Utor tamen hoc exemplo, Eccles. in
quolibet falso, ad explicandum Pet.
quod asserui, utque hinc discat, cu-
jus interest, quàm pronum sit dolere
in speciem, aut penitus non dolere
crimen fortunatum. Verùm ne ad al-
terum devietur extremum, quod fieret,
si quis in animum iudicaret, vix
possibilem esse ferium dolorem feliciter
scelerato, meminisse oportet etiam
illud, quod principio monui, dolo-
rem in re nostrâ necessarium non esse
illum, cujus sensus in organa externa
redundat, & sedem habet in appetitu,
quem dicunt, animali; sed sufficere
dolorem subnixum ratione, & in
voluntate receptum: unde non sentire
illum, non est argumento, quòd eo
animus destituitur. Qui in conclavi
quopiam alteri loquitur voce contentâ
& sonorâ, ejus voces etiam vicino in
conclavi percipiuntur: At qui voce
utitur submissâ, extra conclave, in
quo est, non auditur. Ita

si magnus ac vehemens est animi & partis in homine nobilioris dolor, etiam vicina ignobilior hominis portio ejus doloris effectus experitur: at si animus minus vehementer dolet, non redundat in corpus dolor: unde si qui, quas cuperent, in promptu non habent lacrymas, non est id argumento, quod nullas, sed quod remissior sit dolor, qui ex animo in oculos non se porrigat, licet isti naturali sua habitudine ad fletum ceteroquin non sint difficiles.

III.

X. Superest pars Dissertationis nostre optima, in qua de mediis agendum, quibus in animum tanquam per canales saluberrima hæc lachryarum unda deriveretur, cum venam illius jam invenerimus. Est hoc tertium è tribus punctis propositis, atque idcirco assero: media ad hoc obtinendum esse duo, maximè idonea, quæ Ecclesiastici linguâ Sanctus nobis Spiritus non obscure indicat: *Convertere, ait, ad Dominum, & precare ante faciem Domini.* Primum igitur est, ardentes ad Deum preces fundere: *precare ante faciem Domini.* Cum enim dolor, quo de agimus, quique Sacramenti Pœnitentiæ pars est, sit speciale Dei donum, imò radix omnium aliorum donorum, obscurum jam esse non potest, quin ad illum obtinendum Dei adjutorio indigeamus, & quod hinc consequens est, quod ad illum recipiendum non possimus nos rectius parare, quàm petendo. Enimverò dolenda est mortalium plerumque cæcitas, qui persuasissimum ha-

bent, se valetudinem fontico maris afflictam recuperare non posse, nisi Deo, eius benignissimæ Matris, carisque Cælicis, quibus peccati cultu addicti sunt, se quantâ potest demissione animi commendent, renuncupent, nihil ad eos sui mitigatione movendos omittant; & in summum nihilominus hi ipsi induant suum, se ex inimicis Dei redire in gratiam posse, absque eo, quod semel Deo supplicent. *Impij, si rectè Angelicus scilicet, maximum opus Dei.* Et tu, qui tili modo tibi persuades, abrequam maturâ morte filium vitæ ac salutem Deo restitutum non iri, nisi precibus illum & plurimis, & contentione maxinâ fuis fatiges, tam à rectè abstrata ratione, ut existimes, animam mortuam vitæ reddendam, et si ne scire quidem os ad Deum orandum operias, cum tamen hoc sit opus aliquo comparatione majus, quàm si scæcitate cadavera jam à verbibus cordis ad Dei nutum momento reurgere. Quare, si me audis, omnem ad hoc medium rectè usurpandum invidiam adhibes, & studiosè non minus quàm crebrò à Deo pete dolorem, in quo tantum momentis est. Si lubet, his Deum verbis alloquere. *Domine, en me miserum, qui peccare possum, dolere de peccato admisso verbis meis non possum; inquinare me possum, lavare non possum: possim me ligare, non possum solvere; cadere possum, surgere non possum: Ah porrige adjutricem manum tuam, ut fer opem destituto: Converti me De-*

P. SEGNE
HOMO CRISTIANUS

Ecclesi.
17.22.

minit, & convertat; & quoniam jubet, ut ex animo doleam, da qualesone intimum animi dolorem, qui toties donum tuum est.

XI. Alterum medium est, converti ad Deum, eas ipsas vires ac facultates impendendo ad feriam conversionem, quibus usi sumus, ut ab eo averteremur. Primum igitur quisque id agat studiosè, ut nozarum, quibus se oblitinixit, multitudinem ac numerum perpendat, Regis secutus exemplum, ita ingemiscentis. *Recognitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee.* Nemo ferimè est, qui dum sacro Judici se sistere parat, aliorum peccatorum meminerit, quam eorum, quæ admisit, ex quo postremum se reum stitit, & hinc, quantum non pauca sint, eorum horrore non percellitur, quia, etsi multa, non tamen sunt omnia. Verùm revoce quisque in memoriam omnia, quæ tot annorum spatio peccavit: *Recognitabo tibi omnes annos meos:* Et tam qui fieri poterit, ut totus non cohorreleat! Quatuor peccata quot hebdomadis admisa anno elapso consistant numerum ducentorum & amplius; post annos autem decem ascendunt ultra duo millia. Erit tamen non unus, qui pluribus, quam quatuor, hebdomadis singulis annum commaculet, & ut ultra decem annos se extendat funesta sic delinquendi assuetudo: unde summo utique horrore perfundi, eum necesse est, si omnem istum nozarum cumulum mentis oculis obiciat. Ubi postmodum hac ratione numerum,

quis perspexerit, tum etiam ad earum pravitatem ac deformitatem considerandam se vertat. Omnis noxa lethalis & offensa Numinis, injuria est tam enormis, ut plus afferat Deo displicentiæ & contemptus, quam illi afferant gaudij ac gloriæ omnes tam Angelorum, quam hominum Beatorum chori. Quam ergo displicebit ipsi, quam averfabitur totum ejusmodi culparum exercitum! Subinde & illud animum subeat, quam vilis, quamque miserabilis sit, qui intulit injuriam, quæ vicissim ac quanta Majestas ejus, qui offensus est. Quid, per Deum, quisque nostrum est, tum si corpus spectet, tum si animum, collatus Deo? Quid aliud est miserum hoc corpus, quam pugillaris massa coagmentati cineris? Quid animum, quam spiritus, omni Dæmonum deformitate deformior, qui unâ tantum noxâ se fœdârunt? Gentes omnes ac populi, qui sunt, & qui esse possunt, Deo comparati, si Propheta falsus non est, quid sunt? *Ecce Gentes, in-Is. 40.* quit ille, *quasi stilla stilula reputatae sunt. 15.* Et quantilla hujus stillicis pars unius quisque nostrum est? *Quantula pars hujus gutte:* admirans exclamat S. Joannes Chryostomus. Et tu quisquis es, conditionis tam miseræ, tam abjectæ, fronte es tam perfidâ, ut contra Deum pugnare, eumque aggredi non horreas, lædendo illum injuriâ, quâ majore irritare non posses quemquam æqualem ipsi, dum obedi te detrectas: & hoc postquam ipse bonitati suæ, nullis terminis clausæ, (quæ sola omnium cordium amore red-

redderat dignissimum) addidit beneficentiam erga te incomparabilem, ut te ad se amandum provocaret? Hæc tria, qui pensulatiùs secum librâre dignitatem & exsuperantiam offensis Dei, hominis offendentis villitatem, culparum admissarum atrocitatem & cumulum, læcus sit oportet, si salutaris doloris in animo nihil nasci adverteret: tantòque id mirum esset magis, quòd Deus tam disertè per Prophetam pollicitus sit: *si converteris, convertam te.* Quid enim aliud hæc verba volunt, quàm: si feceris, quod est in te, si & voluntatis liberæ arbitrio, & fidei lumine, & sufficientis gratiæ, quæ nunquam tibi deest, opere rectè usus, coneris ad me redire meliore quo potes modo, tum enim verò, quod deest, mea supplebit miseratio, & conferendo tibi auxilium opportunum ac potens, faciam, ut redeas ad me corde perfecto: *si converteris, convertam te, & ante faciem meam stabis.*

XII. Non sit proinde, qui cum nonnullis in hæc verba inconsultus prorumpat: *Dolorem istum excitare in me non possum; desidero tamen illum excitare.* Non sit inquam, qui hoc dicat: nam si de dolore loquamur non teneo, & in sensus redundante, de quo non pauca hæcenus, sed appetiatio illo & rationali, non est satis istum desiderare, necesse est habere; quàm parum ad Baptismum sufficit desiderare aquam, reipsâ illâ non abluere. Quare si dolorem istum quis non habet, curet ut habeat. *Luce 11. Unigeniti fac tibi planctum ama-*

Jer. 15.
19.

Jer. 6.
26.

rum: hortatur Propheta. Si non doles, quantum Mater, quæ in tui unici morte omne suum bonum perdidit, fac tibi luctum illum: *Luce 11. Unigeniti fac tibi.* Er si modica, quam de Deo habes, cognitio, si nimiam commodorum tuorum studium non sinunt, ut Contritionis dolorem excites; saltem id age studiosè, ut dolens Attritione, quàm potes, amantissimi: *fac tibi planctum amarum.* Verùm illud cuncti observent velim; sicut hunc dolorem excitandum non esse, semel, & quasi aliud agendo enumeratas dolendi causas percurrete, eâ illa tantum sint roboris. Imò ut juvante Deo peccatores perfectè conterantur, iterum iterumque ad hæc perpendenda redeant oportet; hæc enim spes est, futurum, quod *Maisie* illa petra factum est, ut quæ, percussa semel, petra fuit; & aquas avare negavit, percussa sæpius mollescat & aquas profundat abundantissimas. *Egyp. sumi aqua largissima.* Hinc mandatum sit, quàm non prædenter agant, qui de animi sui læbris scrutandis non cogitant, nisi cum jam jam iterum ad tribunal festinant. Quomodo isti momento velut unio habebant parata ac prompta omnia, quæ ad verum dolorem excitandum sunt opportuna, aut necessaria? Qui levioribus tantum culpis urgentur, non magno opere fortassis laborabunt, ut etiam tū sincerè doleant; sed qui & multis & gravibus delictis premitur, quomodo tam citò cor suum totum immutabit, ut amet, quæ oderit, oderit, quæ amat? Qui manus mundas etiam

P. SEGNE
HOMO CRISTIANE

chirothecis contexit, facili lotionē abluet, quod adhaeserit sordium: at si aliter aliquis ferrarius, aut alius, qui annum integrum carbones, fornacemque laterum sordidis manibus tractarit, an momento lavabitur unico, & inveteratas sordes absterget? Si assuetudo in veterata, si propensiones ad verita nihil obstant, enim verò intelligerem subitam hanc scenae mutationem; scio enim non tempore, sed sua indole & naturâ dolorem esse metiendum: *Apud Deum non est mensura temporis quàm dolentibus.* Sed ubi de animis agitur in malo obstinatis, haud facile inducor ad aliterendum. Medicorum sententiâ subtiliores corporis partes facile alterantur, ut loqui ipsis placet, crassiores autem difficulter. *Quidquid re-ninans est parvum, id prompte alteratur; contra cui crasse sunt partes, ege.* Nec dispar videtur animorum conditio.

XIII. Hujus tantæ socordiae geminae causae sunt; Christianorum vulgo inscitia, & Daemonis invidia. Ex Christianis, qui hanc doloris necessitatem non probe docti sunt, multi omnem in eo reponunt industriam, ut peccatorum suorum & numerum, & speciem in memoriam revocent, & Sacerdoti eum fide enarrant: ut serio doleant, ut toto animo ab iis abhorreant, non multum solliciti sunt: atque ita fit, ut eorum Poenitentia sit corpus carnis, & confitenti, sit plagas tuas ostendere Medico, sed non sanare. *Qui peccata confitetur, & non desistit, Magistri Gregorii Oraculo, perinde est, ac*

si quis Medico vulnera detegeret, & curari noller. Neque hæc Summa malorum est: Christiani populi inscientia ac imprudentia Daemonum accendit invidia, qui nullum beneficium humano generi collatum tam indignè ferunt, quàm Poenitentiae remedium à Dei benignitate concessum, cum istud sibi negatum, hominibus tam promptum paratūque esse, ringant & doleant; quòdque eadem bonitas nostrâ imbecillitate, instabilitate, ac miserâ ad nos beneficiis cumulandos sit usa. Unde invidia pleni id agere moliantur, quod Tyrannus ille crudelis, qui cum conjurationes contra se timeret, initio verba, *max. Histor.* & lacrymas prohibuit. Ita & Dæmones, quoad velent, impediunt, ne peccator in Poenitentiae tribunali se accuset, quod est impedire verba: ubi autem vident fixum illi aperite sua delicta Judici, dolorem de admissis, atque adeò lacrymas prolubent, ut sic parum providi Christiani nunquam excutiant jugum tyrannidis, quam, quisquis serio horret, exarmat. Et verò hoc dolori impedimentum ponere summa omnino crudelitatis est, cum malum, remedio impedito, geminetur. Videt illi, mortem filij ubertim deploranti, Christus Servator dixit: *Noli flere.* Neque hoc pugnant cum ratione erat imperium; *Luc. 7.* prohibito enim fieri flendi quoque causam sustulit, & filium amissum Matri reddidit. Sed non hæc sunt Dæmonum studia. Crudeles sunt & truculenti non minus, cum consolantur, quàm cum affligunt: dicunt qui-

RI
nus

quidem & ipsi peccatrici Anima: *Noli flere.* Pro eo tantum, quod flendi causam peccatum auferant, gemant & corroborant.

XIV. Cavete igitur studiosè, Diligentissimi, ne suis vos Orcus dolis circumveniat; Tyranus est crudelis & exitii vestri cupientissimus, Leges ejus omnes ex perfidia & fraudibus constare: unde quo diligentius & curiosius vos hortatur, ut hilari sitis animo, ut dies agatis largos, ut nullum pratum amoenissimæ voluptatis expertis esse patiamini, hoc minus ipsi

Eecl. 3. habendum est fidei. Est tempus ridendi, est & tempus flendi, si Sapiens ille Ecclesiastes non erravit. Est autem tempus flendi hæc mortali in vitâ, ridendi verò in alterâ: ita S. Hieronymus interpretatus est: *Nunc flendi tempus est, & in futuro ridendi.* Ordinem hunc invertit Dæmon molitur, & illud efficere, ut omnino brevi paucorum dierum in vitâ luctu, post mortem luceamus æternum.

Luc. 6. 25. *Va vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* O permutationem miseriam! tantilli temporis risum planctu & ejulatu emere sempiterno! Nulla dies quemquam nostrum videat contractu tam detrimentoso delusum. Præcipuum ideo negotium nostrum sit, deplorate malum, quod fecimus, ita ut si momento vel unico perfidi fuisset Deo nostro, momentum hoc dolore nunquam non duraturo compensemus & resarciamus. Quid, quid juvat tam tenero sensili- que mœreore prosequi jacturam bono-

rum caducorum, & nolle delin- gulam unicam impendete jacturæ: tunc dampnosa, quâ anima perditur. Quid hoc est aliud, quam Bellum calceos illinere, & plagis lethiferis illud non adhibere? *Lulit mori* & *fatui autem & impij emunt dies eorum:* Dei verba sunt, quibus nos docere vult, omnem luctum in jacturâ rerum temporalium esse terminum; cum in malis culpa omnem dolor sit brevis, nisi vitæ totius temporis, quo dolere possumus, respondeat. Enim verò Christus tam est sollicitus, ne vel guttula pretiosi hujus colorum liquoris nullo fructu proficiatur, ut mortem etiam suam a mulieribus illis urbis Hierusalem deploravit tueri. *Filix Hierusalem minus per super me, sed super vos ipsas flate.*

quamquam probaverat stultum blasphemiam, unguentum pretij hauri quam vulgari, non in alimentum pauperum, ut aliqui maluerunt, sed ad unguendum corpus suum venerabile expendentis; mulierum tamen aliarum lacrymas boni consulere non voluit, quæ suarum oblitæ culpam, non seipsas, sed Christum deplorabant: ut disceremus, esse sanctissimæ sint lacrymæ, quas, Servatoris nostri cruciatibus condolendo, profundimus, magis tamen necessarias esse lacrymas doloris, quibus nostra delicta, quæ illorum cruciatuum causa fuerunt. *Super vos ipsas flero.* Hac ratione plorando cum Penitentibus, si cor nostrum atque animus nonnihil tam justo dolore con-

confiteatur, cogitemus non minus mundum fore, quam mactum. Quamvis autem erit mundus, tantò e-
magis ad Deum caelesti in gloria
contemplandum; juxta notissimum il-
lud Seruatoris nostri Oraculum: *Beati*

*in mundo corde, quoniam ipsi Deum vi-
debunt.* Et quanto erit castius, tan-
tò nos etiam reddet magis idoneos ad
Deo semper gaudendum; ut altero
Christi effato doceatur: *Beati qui
lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

DISCURSUS XIV.

*De Emendationis Proposito ad Confessionem ne-
cessario.*

Duplex malorum ge-
nus est, quod, Me-
dicorum iudicio,
humano in corpo-
re Paralysis efficit.
Nonnunquam enim
sentendi stupefacit; aliàs
tantum tantum morticem ligat.
Nonnunquam etiam peccatum
modò enim, cor hominis &
tam reddit durum & intra-
bilem, ut doloris & penitenti-
tam planè nullam habeat: aliàs
tamen, etsi doloris aliquid mentem
facit, facultas tamen motrix pro-
hibet, sic ut animus à malis
suis avellere se, & recede-
re à ratione valeat. Habemus hinc
vitium & pravi-
tatem, nullis, ne sanguineis quidem
satis deplorandam. Multi
Sacerdotes continentur, sed non
quod primo loco ad veram,
que vitz emendationem re-

quititur, proposito inquam & decre-
to, non peccandi de cetero, sed vitam
in melius commutandi. Hoc igitur
de Proposito ac Decreto hodie disle-
ram necesse est, tria, quæ comitari
ipsum debent, ut ad speratam admis-
sorum veniam impetrandam sufficiat,
pluribus explicando.

II. Si virtutum singulæ aliquid de
Divinis perfectionibus parti-
cipant, affirmandum erit, virtutem Penitenti-
æ, participare aliquid ex illo odio,
quo Deus in peccatum fertur; unde
consequens est, quod, quas observa-
mus Divino hoc in odio conditiones ac
dotes, eas etiam imitari pro modulo
debeat voluntas Penitentis ad hoc,
ut rectè se habeat. Est autem odium
divinum erga peccatum stabile ac fir-
mum, est universale, & longè effica-
cissimum. Tale si etiam nostrum o-
dium necesse est, sic ut quisquis non in
speciem dolet, abhorreat constanter à
culpæ, seu jam contractis, seu contra-
hendis; ut abhorreat ab omnibus, nul-

A a 13